

บทนำ

เชิญปัดล่อมเราเลย... เรา
ไม่สามารถจะมีชีวิตอยู่ได้โดย
ปราศจากพวกอเมริกันหรือ
อย่างไร?

เหมา เจ๋อตง*

หลังจากที่ได้หายหน้าไป 6 ปีเต็ม คณะนักบึงปองฝีมือดีของสาธารณรัฐประชาชนจีน ก็กลับคืนสู่เวทีการแข่งขันชิงชนะเลิศของโลกอีกครั้งหนึ่ง ในการแข่งขันครั้งที่ 31 นี้ คณะกรรมการผู้จัดได้เลือกเอากรีฑาสถาน อาอิชิ พรีเมคเซอวัลด์ (Aichi Prefectural) เมืองนาโกยา (Nagoya) ประเทศญี่ปุ่นเป็นสนาม การแข่งขันมีขึ้นในระหว่างวันที่ 28 มีนาคม ถึงวันที่ 7 เมษายน พ.ศ. 2514

ถึงแม้ในวงการกีฬาจะถือว่า การกลับมาของคณะนักกีฬาจีนคราวนี้เป็นของธรรมดา¹ แต่สำหรับนักศึกษาวិชาการเมืองระหว่างประเทศแล้ว มันมีความหมายเป็นพิเศษ พวกหลังนี้ตั้งสมมติฐานไว้ว่า คณะนักกีฬาจีนนั้นย่อมต้องทำอะไรๆ ตามคำสั่งของรัฐบาลของพวกเขา² ดังนั้นจึงอาจคาดหมายได้ว่า การปฏิบัติตนของคณะนักกีฬาในระหว่างการแข่งขัน ย่อมสะท้อนให้เห็นถึงฐานะทางการเมืองระหว่างประเทศของประเทศจีน ซึ่งอย่างน้อย

* *Selected Works*, vol. 4, หน้า 1150 ดูใน J.C. Cheng et al ed., *The Politics of the Chinese Red Army: A translation of the Bulletin of Activities of the People's Liberation Army* (Calif.: The Hoover Institution, 1966), หน้า 152.

¹ ทางกรจีนคอมมิวนิสต์อ้างถึงสภาพการณ์อันไม่เอื้ออำนวยของการปฏิวัติวัฒนธรรม เป็นข้อแก้ตัวในกรณีที่ไม่ได้ส่งทีมเข้าแข่งขัน ฟัง ๆ ดู ทำให้รู้สึกว่ ทั้งเจ้าหน้าที่และผู้เล่นต่างก็หมกมุ่นอยู่กับกิจกรรม "ผู้พิทักษ์แดง" จนไม่อาจตระเตรียมลงสนามแข่งขันได้เต็มที่ ดู *Hsinhua*, 14, 5 เม.ย. 1971, หน้า 27.

² ข้อสังเกตนี้ตั้งอยู่บนสมมติฐาน 2 ประการ ประการแรกคือ สมาชิกของชุดผู้เล่นจีนนั้นต่างก็เป็นสมาชิกของสันนิบาตเยาวชนคอมมิวนิสต์ หรือไม่กี่พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยในกรณีที่อยู่เกิน 18 ปีด้วยกันทั้งนั้น ประการที่สองนั้น มีความเกี่ยวเนื่องกันโดยอัตโนมัติกับประการแรก คือ บรรดาผู้เล่นเหล่านี้จะถูกผูกพันโดยหลักการประชาธิปไตยรวมศูนย์ (Democratic Centralism) ให้ต้องนำเอานโยบายของพรรค ซึ่งกำหนดโดยที่ประชุมสภาการเมือง (Politburo) ไปปฏิบัติ "อย่างไม่มีเงื่อนไขใดๆ ทั้งสิ้น" ดู บทที่ 2 และ 8 ของ *Constitution of the Communist Party of China* (September 1956), (Peking: Foreign Language Press, 1965) ด้วบทนี้อาจหาได้ใน Winberg Chai, ed., *Essential Works of Chinese Communism* (N.Y.: Bantam Books, 1969), หน้า 302-303 และ 317.

ที่สุดก็ในด้านเนื้อหาสาระสำคัญ ด้วยเหตุนี้การสังเกตกิจกรรมต่างๆ ที่พวกนักกีฬาเหล่านี้ได้กระทำลงไป จึงน่าจะเป็นประโยชน์ในการวิเคราะห์นโยบายต่างประเทศของจีน

จากการติดตามข่าวโดยใกล้ชิดพบว่า ตลอดระยะเวลาการแข่งขัน 11 วันนั้น ผู้เล่นของจีนต่างก็แสดงความถ่อมตนอย่างไม่เห็นแก่เห็นดีแก่เห็นน้อย พวกเขาต่างก็แสดงเจตจำนงที่จะเรียนรู้ศิลปะการเล่นจากผู้เล่นของชาติอื่นๆ และกล่าวว่า การแข่งขันนั้นเป็นเรื่องที่สำคัญรองลงมาจากมิตรภาพ หลิน หุย-ชิ่ง (Lin Hui-ching) ผู้เป็นทั้งผู้เล่น และหัวหน้าชุดหญิงของจีนได้แถลงไว้ในโอกาสหนึ่งว่า

“พวกเรามาร่วมการแข่งขันชิงชนะเลิศครั้งนี้ ก็เพื่อเสริมสร้างมิตรภาพระหว่างนักกีฬา และประชาชนของประเทศต่างๆ เราถือว่ามิตรภาพสำคัญเหนือกว่าการแข่งขัน เราเชื่อว่าเจตนารมณ์ของเราจะสัมฤทธิ์ผลตลอดระยะเวลาการแข่งขัน และเราจะเรียนรู้สิ่งที่มีคุณค่าทั้งหลายจากผู้เล่นของประเทศต่างๆ”³

เป็นที่น่าสังเกตว่า เธอหมายรวมถึงบรรดานักกีฬาและประชาชนของสหรัฐอเมริกาด้วย หากเราพิจารณาผลของการแข่งขันครั้งนี้ในส่วนที่เกี่ยวกับการเล่นบิงปองแล้ว จะพบว่าผู้เล่นจีนไม่มีอะไรที่จะต้องเรียนรู้จากผู้เล่นอเมริกันเลย แม้จะมีกึ่งน้อยมาก⁴ ในกรณีเช่นนี้อาจกล่าวได้ว่า คำพูดถ่อมตัวของผู้เล่นจีนนั้น ถูกนำมาใช้เพื่อจุดประสงค์ 2 ประการคือ เมื่อกล่าวโดยทั่วไป การกระทำเช่นนี้ช่วยให้ผู้เล่นจีนมีลักษณะของความเป็นนักกีฬาที่ดี และในกรณีเฉพาะหน้านั้นมันอาจช่วยเป็นจุดเริ่มต้น หรือหนี้ยหนึ่งเรื่องนำร่อง ให้พวกเขาสนิทสนมกับผู้เล่นอเมริกันก็ได้

เป็นการยากที่จะระบุอย่างแน่ชัดว่า เจตนารมณ์อันแท้จริงของพวกเขาคืออะไร ในการที่กล่าวเช่นนั้น อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาถึงการย้ำเรื่องการสร้างมิตรภาพแล้ว⁵ ผู้เขียนมีความโน้มเอียงที่จะประมาณว่า กรณีหลังนั้นเป็นสิ่งที่อยู่ในใจของพวกเขา ซึ่งโดยส่วน

³ *Hsinhua*, 14, April 5, 1971, หน้า 27.

⁴ ในขณะที่คณะผู้เล่นจีนได้รับตำแหน่งชนะเลิศแห่งโลกประเภทชาย ประเภทหญิงคู่ ประเภทคู่ผสม และประเภทหญิงเดี่ยว ฝ่ายอเมริกันไม่ปรากฏว่าได้ตำแหน่งชนะเลิศประเภทใดเลยในปีนี้ ผลการแข่งขันอาจหาดูได้ใน *Peking Review*, 16, April 16, 1971, หน้า 11.

⁵ ตามที่ได้รายงานใน *Ibid.*, หน้า 10 ผู้เล่นจีนหลายต่อหลายคนต่างพากันย่ำว่า “การแพ้หรือชนะในการแข่งขันไม่คงทนถาวร มิตรภาพต่างหากที่จะจีรัง”

รวมแล้ว ไม่ว่าจะเป็นที่ใดก็ตาม ล้วนแล้วแต่ช่วยปูทางให้ฝ่ายจีนสามารถสนทนากับฝ่ายอเมริกาได้อย่างสนิทสนม

เพียงเฉพาะแค่นี้ก็นับว่าเป็นเรื่องเด่นพอตัวอยู่แล้ว เพราะไม่เคยปรากฏเลยว่า ฝ่ายจีนได้ให้ความสนิทสนมกับฝ่ายอเมริกาถึงขนาดนี้ และที่เด่นยิ่งไปกว่านั้นก็คือ ในตอนหนึ่งของการสนทนาระหว่างทั้งสองฝ่ายนั้น ฝ่ายจีนก็ได้ออกปากชวนให้ฝ่ายอเมริกาไปเยือนและแข่งขันที่จีนอย่างฉันทมิตร

นี่หมายความว่า สาธารณรัฐประชาชนจีนปรารถนาจะมีความสัมพันธ์ฉันทมิตรกับประชาชนอเมริกาและรัฐบาลอเมริกันกระนั้นหรือ? หากเราอ่านหนังสือพิมพ์ของทางการจีนอย่างผ่านๆ แล้ว จะมีความรู้สึกว่า คำตอบต่อคำถามที่ว่า จะเป็นมิตรกับประชาชนอเมริกาอันนั้นถูกต้อง แต่สำหรับเรื่องจะเป็นมิตรกับรัฐบาลอเมริกัน คำตอบเป็นไปในทางปฏิเสธ ทั้งนี้จะเห็นได้จากบทความในหนังสือพิมพ์ *ปักกิ่งรีวิว (Peking Review)* ฉบับหนึ่ง ที่มีคำกล่าวของ “ตารา” คนหนึ่งของผู้เล่นปิงปองชายคือ นายจวน เจีอะ—ตัง (*Chuang Tse-tung*) ที่ว่า

“แม้ว่ารัฐบาลอเมริกันจะก้าวร้าวต่อจีน แต่ประชาชนอเมริกาและประชาชนจีนก็เป็นมิตรต่อกัน เราแยก รัฐบาลอเมริกันออกจากประชาชนอเมริกาได้”⁶

จะเห็นได้ชัดว่า สำหรับนายจวน แล้ว ประชาชนอเมริกากับรัฐบาลอเมริกันเป็นกลุ่มคนที่แยกต่างหากจากกัน นั่นหมายถึงว่า แต่ละกลุ่มก็ควรจะได้รับปฏิบัติที่แตกต่างกัน และอีกตัวอย่างหนึ่งซึ่งแม้จะไม่ชัดเจนเท่าอันแรก แต่ก็มุ่งจะส่งผลในทำนองเดียวกันก็คือ ลักษณะวิธีการเรียงลำดับบทความในหนังสือพิมพ์ฉบับเดียวกัน ที่ลงพิมพ์รายงานข่าวการเชิญนักกีฬาอเมริกันไปจีน เสร็จแล้วก็มีบทความ 2 เรื่องที่มีลักษณะตรงข้ามตามมาติดๆ บทความบทความแรกชื่อ “นิคสันเล่นลูกไม้เก่า ‘ถอนทหาร’ อีกรแล้ว” (หน้า 12) และอีกบทความชื่อ “นิคสัน หัวหน้าเพชรฆาตในการฆ่าหมู่ ที่ ซอนมาย” (หน้า 14)

ถ้อยแถลงของนายกรัฐมนตรี โจว เอิน-ไหล (*Chou En-lai*) ต่อคณะผู้ล่นอเมริกาในงานเลี้ยงที่จัดขึ้นในนามของประชาชนและรัฐบาลจีน เพื่อเป็นเกียรติแก่นักกีฬาชาติต่างๆ ก็ดูเหมือนจะสนับสนุนคำตอบที่ได้ให้ไว้ข้างต้นด้วย เพราะเขาไม่เคยเอ่ยถึงรัฐบาลอเมริกันเลย เขาพูดแต่เพียงว่า “การมาเยือนของท่าน ได้ช่วยเปิดทางให้มีการติดต่อกันฉันทมิตร

⁶ *Ibid.*, หน้า 12.

ระหว่างประชาชนของประเทศทั้งสอง”⁷

อย่างไรก็ดี คำให้สัมภาษณ์ของเขาต่อนักหนังสือพิมพ์อาหารบักลุ่มหนึ่งในเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2514 สร้างภาพที่แตกต่างไปจากที่กล่าวมานั้น ในครั้งนี้เขากล่าวไปในการทำงานว่า การเชิญคณะผู้เล็งปองอเมริกันให้ไปเยือนจีนนั้น “เป็นสัญญาณของการให้มีการไปมาหาสู่ระหว่างประชาชนของทั้งสองชาติอีกครั้งหนึ่ง” แต่เขาก็มีได้จำกัดเฉพาะนักกีฬาปิงปองเท่านั้น เขายังได้กล่าวต่อไปอีกว่า “หากนักการเมืองอเมริกันต้องการจะมาเยือนจีนด้วย ก็มีทางเป็นไปได้ และทางเราก็กำลังเฝ้ามองอยู่”⁸ นั่นดูเหมือนเขาจะกล่าวโดยปริยายว่าจีนยินดีต้อนรับบุคคลในคณะรัฐบาลอเมริกัน ซึ่งรวมทั้งตัวประธานาธิบดีอเมริกันเอง เพราะเขาเหล่านั้นก็เป็นนักการเมืองคนหนึ่งเหมือนกัน⁹ ต่อมาไม่ช้าไม่นาน คือในเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2514 เขาก็ได้ต้อนรับ นาย เฮนรี คิสซิงเจอร์ (Henry A. Kissinger) ผู้เป็นเจ้าหน้าที่คนสำคัญมากคนหนึ่งในการทำเนียบขาว ทั้งคู่ได้เจรจาตกลงกันถึงเรื่องการเดินทางเยือนเป็นทางการของประธานาธิบดีนิกสัน ในปี พ.ศ. 2515¹⁰

เมื่อพิจารณาจากเหตุการณ์ซึ่งได้คลี่คลายในระยะเวลาต่อๆ มาแล้ว รู้สึกว่านายเหมาได้เปลี่ยนท่าทีที่เคยมีต่อสหรัฐอเมริกาไป กล่าวคือ แต่เดิมนั้นเขาประกาศว่าจะไม่พึ่งพาสหรัฐฯ ว่าจะจะเป็นในเรื่องใดๆ ทั้งสิ้น เขายึดท่าทีเช่นนี้มาประมาณ 20 ปี มาบัดนี้เขาคิดว่าเงินไม่สามารถ “จะมีชีวิตอยู่ได้โดยปราศจากพวกอเมริกัน” อย่างน้อยที่สุดก็ภายใต้ภาวะการณ์ดังเช่นในปัจจุบัน

อะไรทำให้เขาต้องหันมายึดท่าทีอันใหม่นี้ ?

⁷ *Ibid.*, 17, April 23, 1971, หน้า 5.

⁸ *Foreign Broadcast Information Service (FBIS)*, No. 109, June 7, 1971, หน้า A3.

⁹ กระนั้นก็ดี นายโจว เอง ตอนให้สัมภาษณ์แก่นักหนังสือพิมพ์อาหารบักก็ยังคงสงวนท่าทีแบบนักการทูต เขาพยายามจะไม่แสดงให้เห็นว่า ฝ่ายเขาเป็นผู้เริ่มทอดไมตรี เขาได้ให้สัมภาษณ์ว่า “ประธานาธิบดีนิกสันได้แสดงท่าทีหลายประการ บางครั้งเขาบอกว่าต้องการจะมาเยือนจีนอย่างเป็นทางการเป็นส่วนตัว แต่บางครั้งก็บอกว่าจะเป็นทางการ ต่อมาก็บอกว่าเขาเองคงมาไม่ได้ และจะให้ลูกสาวมาแทน จนบัดนี้เรายังไม่เข้าใจเลยว่าเขาต้องการอะไร” *Ibid.*

¹⁰ นายคิสซิงเจอร์ ที่ปรึกษาพิเศษของประธานาธิบดีนิกสันขอตัวที่จะไม่ปรากฏตัวในที่สาธารณะตอนที่อยู่ ณ กรุงราวอัลบีนตี ประเทศปากีสถาน เมื่อวันที่ 9 กรกฎาคม พ.ศ. 2514 โดยอ้างว่าท้องไม่ใคร่ดี แต่ตามความเป็นจริง อันเป็นที่ทราบกันดีทั่วไปนั้น ข้ออ้างนี้คิดขึ้นมาจากหน้าการที่เขาบินอย่างลับๆ ไปเจรจากับนายโจว ที่ปักกิ่ง การเจรจาของเขาซึ่งมีรายงานข่าวว่า กินระยะเวลารวมทั้งสิ้นถึง 20 ชั่วโมงนั้นประสบความสำเร็จ นายนิกสัน ได้ประกาศด้วยตัวเองเลยทีเดียว เมื่อวันที่ 15 กรกฎาคม ปีเดียวกันว่า นายโจว ได้เชื่อเชิญให้เขาไปเยือนจีนก่อนเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2515 และเขาก็ได้ “ตอบรับไปแล้วด้วยความยินดี” ดู *Washington Post*, July 17, 1971, หน้า 1 ff.

ปัญหานี้ เป็นเรื่องของพฤติกรรมของระบบการเมืองอย่างไม่ต้องสงสัย การดำเนินเรื่องในบทต่อไปนี้ จะตั้งอยู่บนสมมติฐานที่ว่า ระบบการเมืองทุกระบบมีจุดมุ่งหมายในตัวเอง และคณะรัฐบาลของระบบนั้นก็เลือกทางเดินที่ดีที่สุดเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่ได้ตั้งไว้ เพราะฉะนั้นการที่จะเข้าใจธรรมชาติของระบบการเมืองเงินดอลลาร์จนเหตุผลของการเลือกทางประพฤติปฏิบัติอันใดอันหนึ่งของระบบนี้ จึงจำเป็นที่เราควรจะได้ทราบถึงวัตถุประสงค์ และอุดมการณ์ของคณะรัฐบาลของระบบนี้เป็นอันดับแรก

THAMMASAT UNIVERSITY
สำนักหอสมุด